

ره‌یافت من | اجزای سیستم کنترل داخلی: فعالیت‌های کنترلی

شماره ۱۶ تاریخ ۲۱ بهمن ماه ۱۴۰۳

محمد علی باقرپور ولاشانی

هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد

رئیس هیات مدیره شرکت ره‌یافت و راه‌برد نواندیشان پویا (ره‌نو)

در نوشتار قبلی (ره‌یافت من: شماره ۱۵) مطالبی در خصوص جزء دوم سیستم کنترل داخلی تحت عنوان "ارزیابی ریسک" بیان گردید. در این نوشتار، مطالبی در خصوص جزء سوم سیستم کنترل داخلی تحت عنوان "فعالیت‌های کنترلی" ارائه خواهد شد. فعالیت‌های کنترلی اقدامات انجام شده بر اساس خط مشی‌ها و رویه‌ها بوده که به کمک آن‌ها از اجرای رهنمودهای مدیریت جهت کاهش ریسک‌های دستیابی به اهداف اطمینان حاصل می‌شود. فعالیت‌های کنترلی در تمام سطوح سازمان، فرایندهای کسب و کار، و سیستم‌های اطلاعاتی اجرا می‌گردند. به عبارت دیگر فعالیت‌های کنترلی واکنشی به ریسک‌ها بوده و باعث حصول اطمینان نسبت به کاهش آن‌ها و تحقق اهداف سازمانی می‌باشند.

همانطور که در بخش قبلی عنوان گردید، سازمان‌ها در مسیر دستیابی به اهداف خود با ریسک‌های متعددی مواجه می‌باشند که برای کنترل و مدیریت آن‌ها نیازمند روش‌ها و مکانیسم‌های مختلف از جمله فعالیت‌های کنترلی می‌باشند. در واقع، فعالیت‌های کنترلی، پاسخ و واکنش نسبت به ریسک‌ها بوده که متناسب با آن‌ها و با توجه به اندازه، ماهیت فعالیت، اهداف، و شرایط خاص هر سازمان طراحی و بکارگرفته می‌شوند تا نسبت به کاهش احتمال وقوع و اثر منفی ریسک‌ها (در صورت وقوع) و نهایتاً تحقق اهداف سازمانی اطمینان معقول ایجاد گردد. بخش عمده‌ای از کنترل‌ها توسط سطوح مختلف مدیریت (از بالاترین و پایین‌ترین رده) با استفاده از شیوه‌های مختلف از جمله کنترل‌های بودجه‌ای و تجزیه و تحلیل انحرافات، تدوین و اجرای خط مشی‌ها و رویه‌ها، بررسی و سنجش عملکرد با استفاده از شاخص‌های

مختلف، تفکیک وظایف، مستندسازی (فرایندهای کسب و کار و اسناد و مدارک)، طراحی و بکارگیری کنترل‌های عمومی و کاربردی در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی، کنترل‌های فیزیکی و غیره صورت می‌پذیرد. فعالیت‌های کنترلی را می‌توان در دو دسته کلی پیش‌گیرانه و کشف‌کننده طبقه‌بندی نمود. یکی از مواردی که به هوشمندسازی و برجسته نمودن سازمان‌ها کمک نموده، طراحی و استقرار کنترل‌های پیش‌گیرانه است. در مجموع انتظار می‌رود که سازمان فعالیت‌های کنترلی لازم از جمله کنترل‌های مرتبط با سیستم اطلاعاتی را متناسب با شرایط خاص خود و نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل ریسک‌ها طراحی و از طریق سیاست‌ها و رویه‌های مناسب آن‌ها را به نحو اثربخش اجرایی نماید.